

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น

อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

เอกสารวิชาการ
สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

พื้นที่น้ำในเขตนอกเขตชลประทาน
ขนาด 1,260 ไร่.ม.
กรมพัฒนาที่ดิน
จุด GPS: 17.54 / 20.66
พิกัด Latitude: 17.54
Longitude: 104.427

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 และสถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

สิงหาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข-ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ปี 2536-2565	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	2-8
2-4	รายได้ – รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	2-10
3-1	สมบัติดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	3-4
4-1	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	4-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-12

สารบัญญรูป

รูปที่	หน้า	
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร มีพ.ศ 2536-2565	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	2-7
3-1	แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของ ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	4-3
6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	6-6
7-1	แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร	7-4

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ รวบรวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญโดยสอดคล้องกับความต้องการโดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมแต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570 ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจ BCG

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการ
ใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล
จำนวนประชากร ฯ

(3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด
แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล
หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟัง
ความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 ส่งเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์
ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการ
พัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพ
ของทรัพยากรของตำบล

(2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่
อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

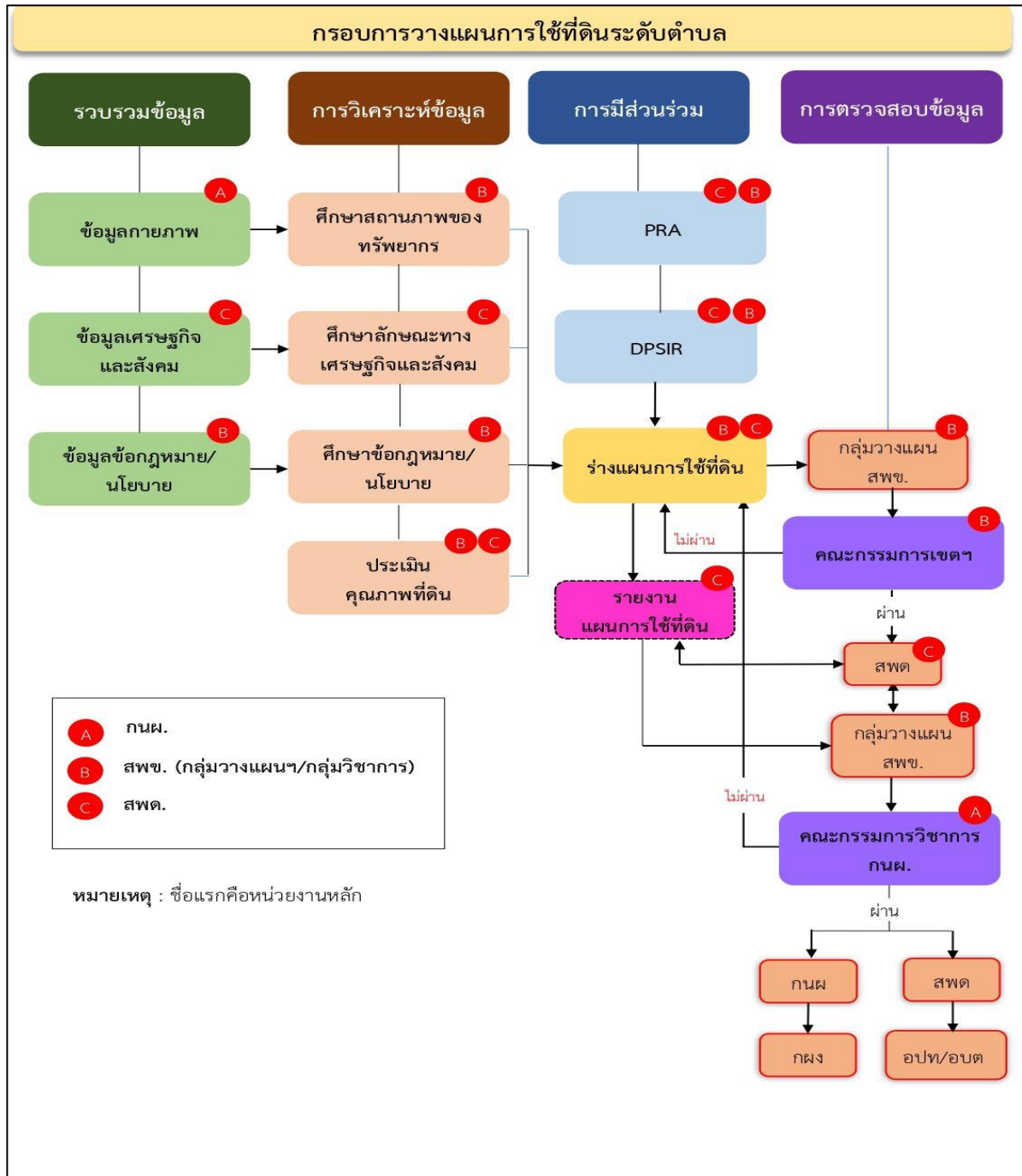
(3) หน่วยงานราชการอื่นๆสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ตำบลน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกษตรอินทรีย์ก้าวหน้าบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล (ที่มา <https://www.bungbon.go.th/upload/20220221115544.pdf>)

รูปที่ 1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

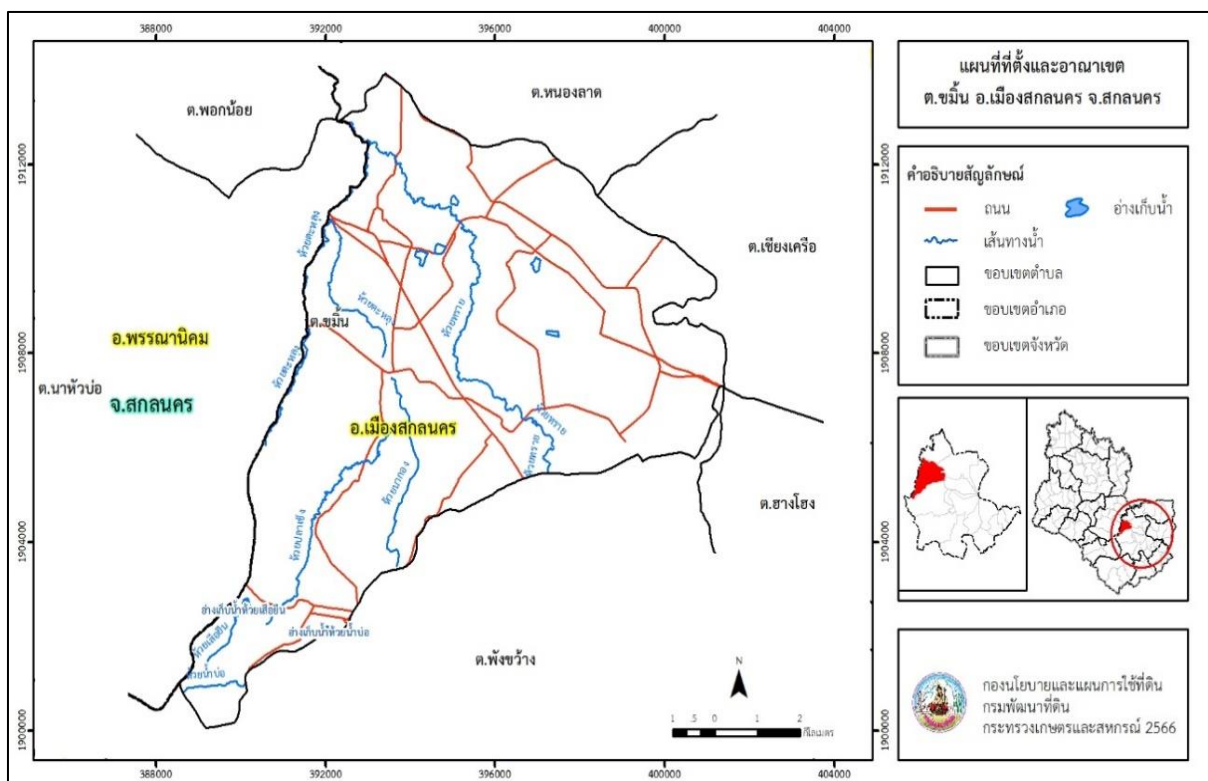
ตำบลขมิ้น อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอมืองสกลนคร มีพื้นที่ประมาณ 79 ตารางกิโลเมตร หรือ 49,468 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองลาด อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลพังขว้าง อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเชียงเครือและตำบลขางโฮ้ง อำเภอมืองสกลนคร
จังหวัดสกลนคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลนาหับ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านดงมะไฟ	หมู่ที่ 8 บ้านพาน
หมู่ที่ 2 บ้านขมิ้น	หมู่ที่ 9 บ้านประชาสุขสันต์
หมู่ที่ 3 บ้านผักขะยา	หมู่ที่ 10 บ้านพานพัฒนา
หมู่ที่ 4 บ้านโคกเกาะใหญ่	หมู่ที่ 11 บ้านนาเรือง
หมู่ที่ 5 บ้านโคกเกาะน้อย	หมู่ที่ 12 บ้านดงมะไฟพัฒนา
หมู่ที่ 6 บ้านโนนบก	หมู่ที่ 13 บ้านดงมะไฟสามัคคี
หมู่ที่ 7 บ้านโนนหัวตุ	หมู่ที่ 14 บ้านโคกเกาะกลาง

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดและพื้นที่สูงชันที่เป็นพื้นที่ภูเขาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ห้วยน้ำบ่อ ห้วยทรายตอนบน 1 ห้วยทราย หนองโสน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.3 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,647.1 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 131 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกรกฎาคม มีปริมาณฝน 328.6 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 22 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดสกลนคร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งกลางเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

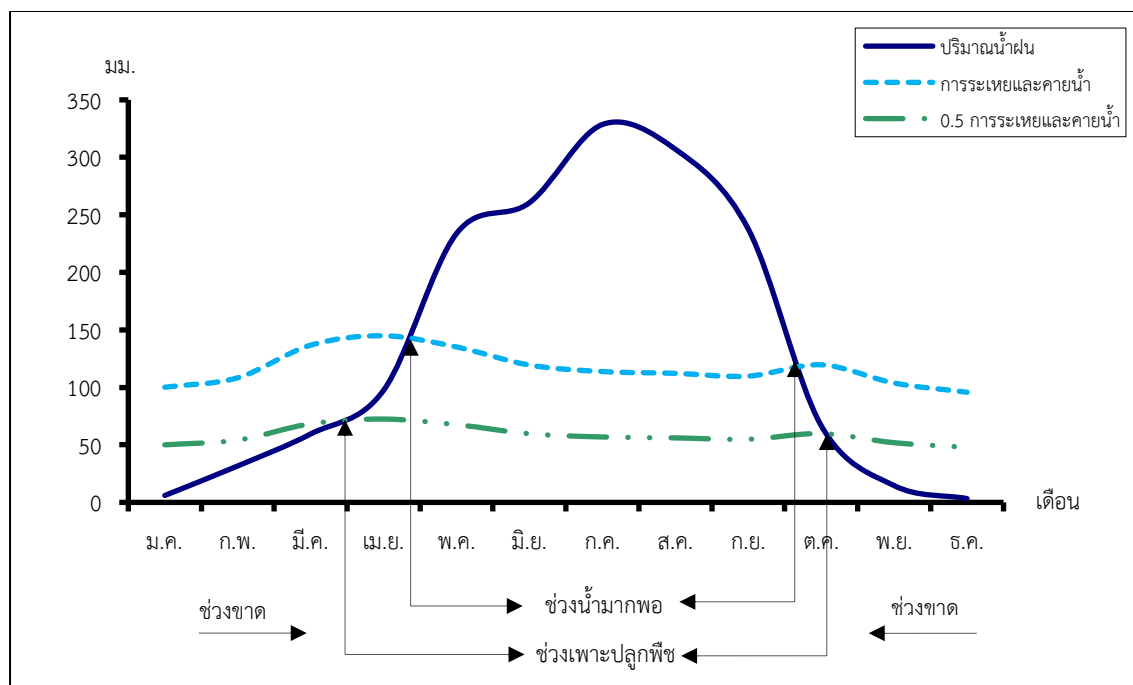
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดสกลนคร¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	16.9	29.3	22.4	67.0	6.0	2.0	100.1	5.9
ก.พ.	18.9	31.3	24.4	65.0	31.7	3.6	108.4	30.1
มี.ค.	22.4	33.7	27.4	64.0	59.5	6.3	136.7	53.8
เม.ย.	24.5	35.0	29.0	67.0	97.5	9.7	144.9	82.3
พ.ค.	25.2	33.8	28.7	77.0	233.8	17.4	135.2	146.3
มิ.ย.	25.4	32.9	28.5	80.0	260.6	19.4	119.4	151.1
ก.ค.	25.2	32.0	27.9	82.0	328.6	21.7	113.8	157.9
ส.ค.	24.9	31.6	27.5	84.0	307.1	23.4	112.2	155.7
ก.ย.	24.4	31.6	27.4	83.0	237.7	17.2	109.8	147.3
ต.ค.	22.8	31.5	26.7	76.0	66.7	7.4	119.7	59.6
พ.ย.	20.2	31.0	25.1	70.0	14.6	2.6	103.8	14.3
ธ.ค.	17.0	29.0	22.4	68.0	3.3	0.7	95.8	3.3
เฉลี่ย	22.3	31.9	26.5	73.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,647.1	131.4	1,399.7	1,007.6

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลขมิ้น อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,956 ไร่ หรือร้อยละ 10.02 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 37,023 ไร่ หรือร้อยละ 74.83 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว
 - 2.1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 28,747 ไร่ หรือร้อยละ 58.11 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว
 - 2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 3,707 ไร่ หรือร้อยละ 7.50 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่นา พืชไร่ผสม อ้อย และมันสำปะหลัง ถั่วลิสง แตงโม และพริก
 - 2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,696 ไร่ หรือร้อยละ 5.0 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า และตะกั่ว
 - 2.4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 654 ไร่ หรือร้อยละ 1.32 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย มะขาม มะม่วงหิมพานต์ ลำไย และกระเทียม
 - 2.5) พืชสวน มีเนื้อที่ 471 ไร่ หรือร้อยละ 0.95 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม พืชผัก และห้วย

2.6) พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 373 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร

2.7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 363 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม และสถานที่เพาะเลี้ยงปลา

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 4,163 ไร่ หรือร้อยละ 8.42 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพพื้นที่ฟู ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพพื้นที่ฟู และป่าผลัดใบสมบูรณ์

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,313 ไร่ หรือร้อยละ 2.66 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,013 ไร่ หรือร้อยละ 4.07 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าธรรมชาติ พุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละมေး พื้นที่กลุ่ม เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า บ่อลูกรัง บ่อดิน และพื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,956	10.02
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,892	7.87
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	638	1.29
U405	ถนน	144	0.29
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	194	0.39
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	9	0.02
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	68	0.14
U603	สุสาน ป่าช้า	2	0
U605	สถานีบริการน้ำมัน	9	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	37,023	74.83
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	12	0.02
A100	นาร้าง	32	0.06
A101	นาข้าว	28,715	58.05
A200	ไร่ร้าง	81	0.16
A201	พืชไร่ผสม	11	0.02
A203	อ้อย	1,943	3.93
A204	มันสำปะหลัง	1,494	3.02
A210	ถั่วลิสง	3	0.01
A220	แตงโม	8	0.02
A229	พริก	167	0.34
A302	ยางพารา	1,464	2.96
A303	ปาล์มน้ำมัน	109	0.22

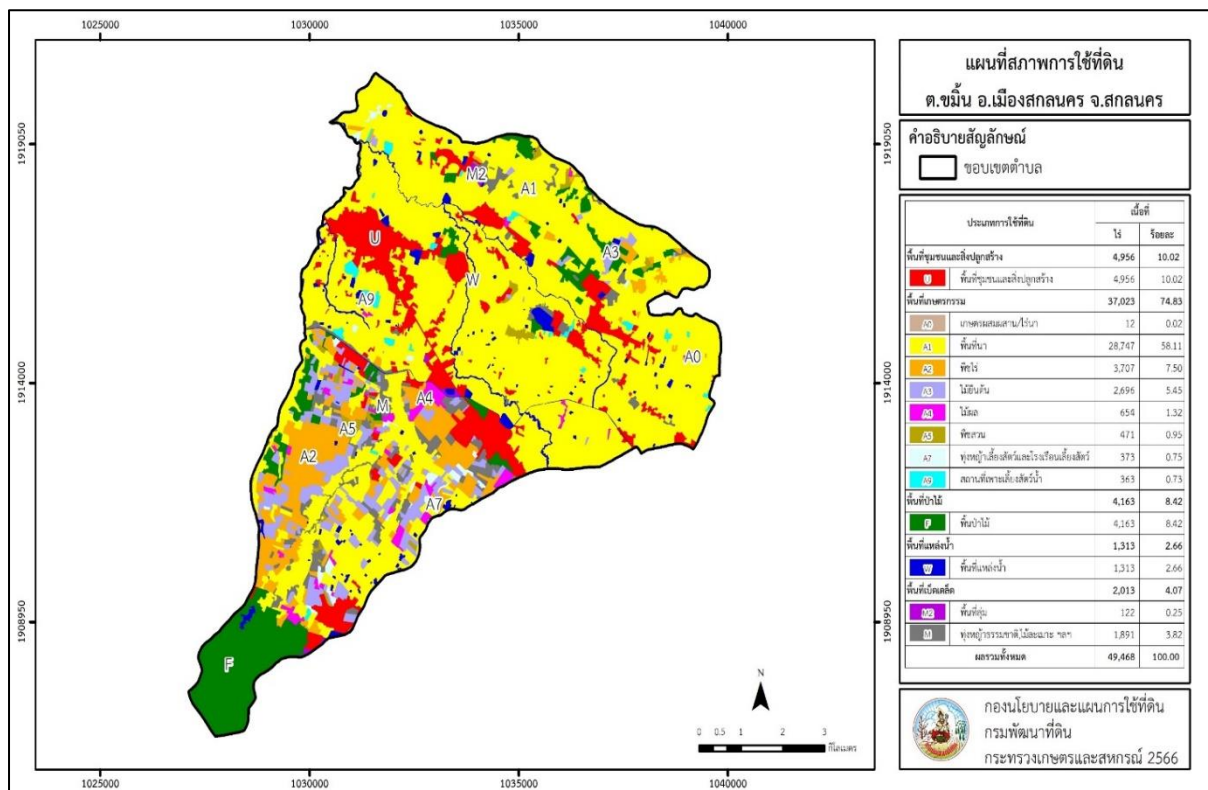
ตาราง 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A304	ยูคาลิปตัส	923	1.87
A305	สัก	175	0.35
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	18	0.04
A323	ตะกู่	7	0.01
A401	ไม้ผลผสม	240	0.49
A405	มะพร้าว	25	0.05
A405/A407	มะพร้าว/มะม่วง	54	0.11
A406/A412	ลิ้นจี่/มะขาม	16	0.03
A407	มะม่วง	32	0.06
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	20	0.04
A408	มะม่วงหิมพานต์	61	0.12
A411	กล้วย	28	0.06
A412	มะขาม	145	0.29
A413	ลำไย	29	0.06
A417	กระท้อน	4	0.01
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	116	0.23
A502	พืชผัก	351	0.71
A511	หวาย	4	0.01
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	272	0.55
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	66	0.13
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	22	0.04
A901	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม	6	0.01
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	357	0.72
F	พื้นที่ป่าไม้	4,163	8.42
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	117	0.24
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	152	0.31
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,323	2.67
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	2,571	5.2
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,013	4.07
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	134	0.27
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,617	3.27
M201	พื้นที่ลุ่ม	122	0.25

ตาราง 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	5	0.01
M302	บ่อลูกรัง	23	0.05
M304	บ่อดิน	81	0.16
M405	พื้นที่ถล่ม	31	0.06
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,313	2.66
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	478	0.97
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	271	0.55
W201	อ่างเก็บน้ำ	80	0.16
W202	บ่อน้ำในไร่นา	424	0.86
W203	คลองชลประทาน	60	0.12
ผลรวมทั้งหมด		49,468	100

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลขมิ้น มีประชากรรวม 12,323 คน แยกเป็นชาย 6,143 คน เป็นหญิง 6,180 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 155.69 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,937 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,863 ครัวเรือน หรือร้อยละ 78.25 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,074 ครัวเรือน หรือร้อยละ 21.75 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-2 ถึง 2-3

ตารางที่ 2-2 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลขมิ้น	4,937	6,143	6,180	12,323
หมู่ที่ 0 ขมิ้น	1	50	32	82
หมู่ที่ 1 ดงมะไฟ	612	485	475	960
หมู่ที่ 2 ขมิ้น	489	681	662	1,343
หมู่ที่ 3 ผักชะยา	253	350	353	703
หมู่ที่ 4 โคกเลาะใหญ่	434	542	537	1,079
หมู่ที่ 5 โคกเลาะน้อย	306	363	355	718
หมู่ที่ 6 โพนบก	294	367	401	768
หมู่ที่ 7 โนนหัวตุ	261	385	399	784
หมู่ที่ 8 พาน	542	691	653	1,344
หมู่ที่ 9 ประชาสุขสันต์	436	646	729	1,375
หมู่ที่ 10 พานพัฒนา	503	659	638	1,297
หมู่ที่ 11 นาเรือง	269	388	345	733
หมู่ที่ 12 ดงมะไฟพัฒนา	97	52	60	112
หมู่ที่ 13 ดงมะไฟสามัคคี	170	87	98	185
หมู่ที่ 14 โคกเลาะกลาง	270	397	443	840

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-3 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	4,937	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	3,863	78.25
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,074	21.75

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลขมิ้น มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,937 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.02 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชนในตำบลขมิ้น ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลขมิ้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำนา นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลขมิ้นครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 3,863 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวทั้งตำบล นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค และจำหน่าย ได้แก่ โค กระบือ สุกร และไก่

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 286,991 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 90,652 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 153,156 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 48,377 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 133,835 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 42,275 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-4 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลขมิ้น	133,856	72,994	44,713	35,428	286,991	90,652	153,156	48,377
หมู่ที่ 1 ดงมะไฟ	82,688	64,175	35,314	44,112	226,288	70,695	144,481	45,138
หมู่ที่ 2 ขมิ้น	66,986	51,929	30,631	43,718	193,264	61,972	128,976	41,357
หมู่ที่ 3 ผักชะยา	125,241	17,090	11,789	16,620	170,741	41,928	21,789	5,351
หมู่ที่ 4 โคกเลาะใหญ่	75,192	42,604	19,736	20,596	158,128	56,394	116,646	41,600
หมู่ที่ 5 โคกเลาะน้อย	35,204	45,375	50,303	10,794	141,675	58,400	84,566	34,859
หมู่ที่ 6 โพนบก	197,688	71,780	77,771	35,180	382,420	151,344	347,337	137,459
หมู่ที่ 7 โนนหัวตุ	424,006	372,665	83,009	37,946	917,626	218,482	341,885	81,401
หมู่ที่ 8 พาน	231,383	115,668	76,817	52,962	476,831	189,855	275,549	109,713
หมู่ที่ 9 ประชาสุขสันต์	103,859	50,177	73,750	53,193	280,980	73,508	83,733	21,906
หมู่ที่ 10 พานพัฒนา	111,713	44,050	20,899	31,137	207,799	68,140	76,654	25,136
หมู่ที่ 11 นาเรือง	115,072	38,861	35,764	33,838	223,535	55,690	122,940	30,629
หมู่ที่ 12 ดงมะไฟพัฒนา	101,538	18,077	10,385	13,615	143,615	42,432	25,154	7,432
หมู่ที่ 13 ดงมะไฟสามัคคี	91,525	13,448	8,802	11,552	125,327	44,595	24,948	8,877
หมู่ที่ 14 โคกเลาะกลาง	108,119	28,819	21,682	26,843	185,462	61,293	130,657	43,181

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานการณ์ภาพของ ทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติภูพาน เนื้อที่ 2,553 ไร่
2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 1,828 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 3,511 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 1,372 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 534 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 3,900 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 43,348 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลขมิ้น มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,647.1 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลขมิ้น มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองงูเห่า หนองพาน หนองป่ง ห้วยทราย

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> สืบค้น ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2566 ซึ่งพบว่า ตำบลขมิ้น มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 10 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 12 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Lah-sIA ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 45 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-sIA ดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,078 ไร่ หรือร้อยละ 12.29 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-slB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 475 ไร่ หรือร้อยละ 0.96 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,333 ไร่ หรือร้อยละ 10.78 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA/csub ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 11,492 ไร่ หรือร้อยละ 23.23 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB ชุดดินจักราช มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,454 ไร่ หรือร้อยละ 9.00 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Kg-tks-slB ดินค่างที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 301 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-slB ชุดดินปักธงชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,381 ไร่ หรือร้อยละ 8.86 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-mw-slB ดินปักธงชัยที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,001 ไร่ หรือร้อยละ 18.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md-sIC ดินภูพานที่เป็นดินลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 480 ไร่ หรือร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Sk-gslB ชุดดินสกล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,905 ไร่ หรือร้อยละ 9.92 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 2,289 ไร่ หรือร้อยละ 4.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 129 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 4,905 ไร่ หรือร้อยละ 9.92 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินสกล (Sk) และปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 301 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินค้ำบงที่เป็นทรายหนา (Kg-tks)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

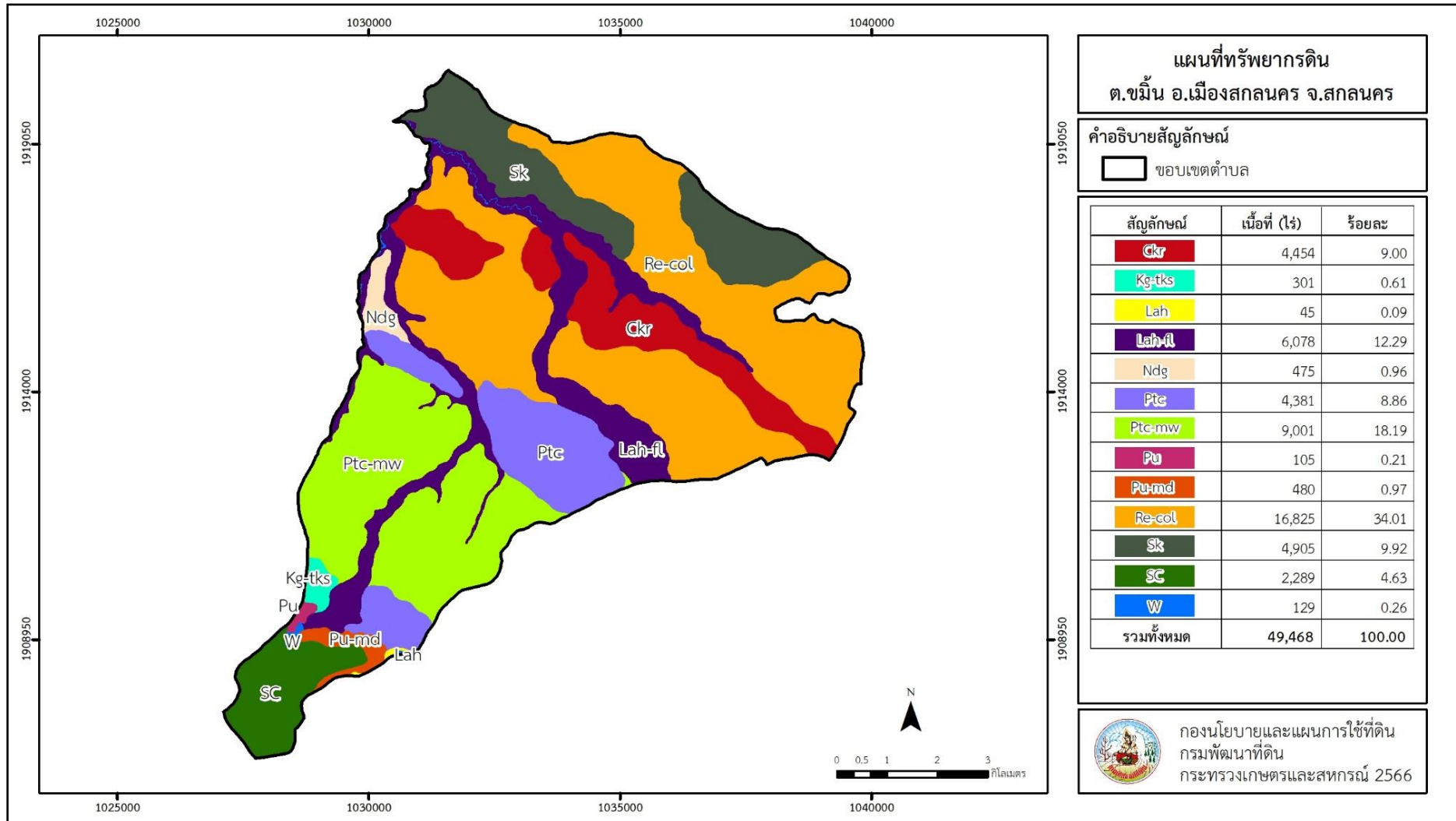

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหมื่น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวของดิน (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ckr-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	4,454	9.00
Kg-tks-sLB	2-5	>150	ค่อนข้างมากถึงดี	ต่ำ	<10	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	301	0.61
Lah-fl-sLA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	6,078	12.29
Lah-sLA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	45	0.09
Ndg-sLB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	475	0.96
Ptc-mw-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	9,001	18.19
Ptc-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	4,381	8.86
Pu-md-sLC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	480	0.97
Pu-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	105	0.21
Re-col-sLA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	5,333	10.78
Re-col-sLA/csub	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	11,492	23.23
Sk-gslB	2-5	0-50	ดีถึงดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	1,982	4.01
Sk-gslB*	2-5	0-50	ดีถึงดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	-	2,923	5.91
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,289	4.63
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	129	0.26
รวมทั้งหมด											49,468	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลขมิ้น อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
Participatory Rural Appraisal
(PRA)

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลขมิ้น คือ

- 1) ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและฝนตกทิ้งช่วง ทำให้ขาดแคลนน้ำในการเกษตร
- 3) การชะล้างพังทลายของดินเนื่องจากเป็นดินทราย

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลขมิ้น มีความต้องการ 3 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำกับที่ดิน
- 3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสม

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA)ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ
 - 1.1) ดินเสื่อมโทรม
 - 1.2) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและฝนตกทิ้งช่วง
 - 1.3) พื้นที่ที่มีความลาดชัน(เนื้อดินเป็นดินทราย)
- 2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ
 - 2.1) การจัดการที่ดินไม่เหมาะสม ปลูกพืชซ้ำซาก ขาดการปรับปรุงดิน
 - 2.2) ความต้องการน้ำทางการเกษตร
 - 2.3) น้ำไหลบ่า
- 3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ
 - 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
 - 3.2) ขาดแหล่งน้ำในการเกษตรช่วงฤดูแล้ง
 - 3.3) การชะล้างพังทลายของดิน (เนื้อดินเป็นดินทราย)
- 4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ
 - 4.1) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง รายได้ลดลง ไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต สูญเสียที่ดินทางการเกษตร สูญเสียธาตุอาหาร
 - 4.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค พืชไม่เจริญเติบโต
 - 4.3) เกิดการปนเปื้อนในดินและน้ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

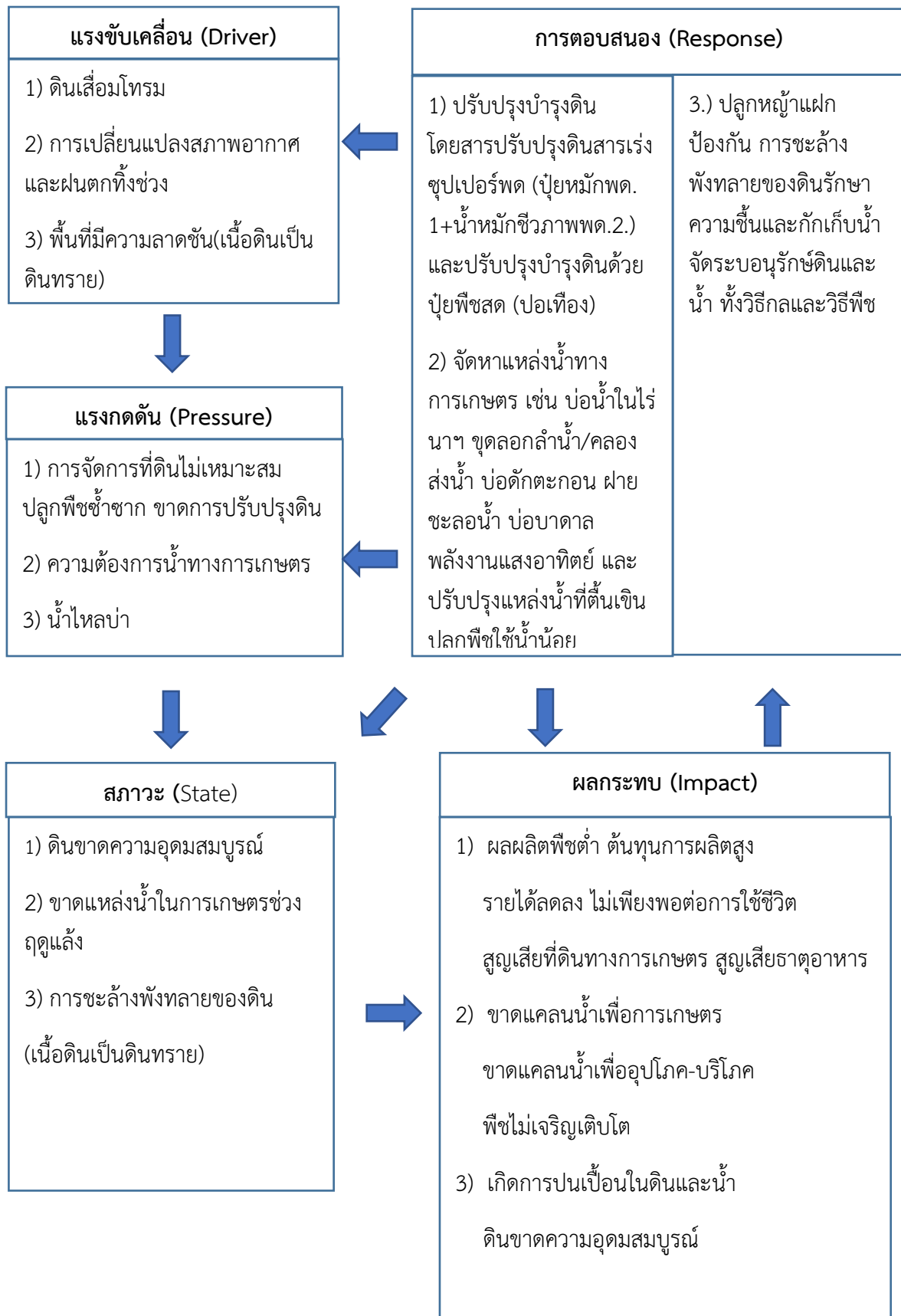
อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ราบและพื้นที่ลาดชัน

- 1) ปรับปรุงบำรุงดินโดยสารปรับปรุงดินสารเร่งซูเปอร์พด (ปุ๋ยหมักพด.1+น้ำหมักชีวภาพพด.2.) และปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง)
- 2) จัดหาแหล่งน้ำทางการเกษตร เช่น บ่อน้ำในไร่นาฯ ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ บ่อตักตะกอน ฝ่ายชะลอน้ำ บ่อตลพลังงานแสงอาทิตย์ และปรับปรุงแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน
- 3.) ปลูกหญ้าแฝกป้องกัน การชะล้างพังทลายของดินรักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกลและวิธีพืช

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลขามเฒ่า อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวมากที่สุด โดยพันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่จะปลูกข้าว กข 6 และข้าวหอมมะลิ 105 ปลูกข้าวเกษตรกรในพื้นที่ตำบลขามเฒ่าส่วนใหญ่พื้นที่ที่จะอยู่ในเขตชลประทานจึงสามารถปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรเลือกปลูกนาปีช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม มีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 6 เดือน และปลูกข้าวนาปรังช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน มีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 5 เดือน บางพื้นที่ที่มีการปลูกพืชหลังนา ได้แก่ พืชตระกูลถั่ว (ปอเทือง ถั่วพรี ถั่วพุ่ม) และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝน และมีอายุการจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 10 – 12 เดือน

3) อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูกขึ้นกับลักษณะพื้นที่

(1) อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน เหมาะสมปลูกในดินร่วนปนทรายโดยอาศัยความชื้นที่สะสมไว้จากฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะเลือกปลูกระหว่างอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง

(2) อ้อยชลประทานหรืออ้อยน้ำเสริม เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วมเหนียวโดยอาศัยการให้น้ำเสริมเพื่อช่วยให้อ้อยงอกและเติบโตจนเข้าสู่ฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

(3) อ้อยต้นฝน เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วมเหนียว โดยอาศัยความชื้นจากฝนช่วงแรก ที่ตก ต้องเตรียมดินและซักร่องรอน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเดือนมิถุนายน

4) พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ เกษตรกรบางรายที่ไม่ได้ทำนาปรัง จะเลือกปลูกผักและไม้ดอกไม้ประดับหลังการเก็บเกี่ยวข้าว

พืชผัก จะเลือกปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม ได้แก่ พริก มะเขือ กะเพรา โหระพา ข่า ตะไคร้ สารแหน ถั่วพู ผักชีฝรั่ง ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม

ไม้ดอกไม้ประดับ จะเลือกปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม ได้แก่ ต้นพุทธรักษา ต้นดาวเรือง ต้นมะลิ

โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ชนิดพืช	เดือน												
	ม.ค	ก.พ	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย.	ต.ค	พ.ย.	ธ.ค	
พื้นที่เขตชลประทาน													
ข้าวนาปี					ข้าวนาปี								
ข้าวนาปรัง	ข้าวนาปรัง												
มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง												
อ้อย	อ้อย												
พื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)													
ข้าวนาปี	พืชหลังนา(ปอเทือง/ข้าวโพด)				ข้าวนาปี				พืชหลังนา(ปอเทือง/ข้าวโพด)				
มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง												
อ้อย	อ้อย												
พืชผัก/ไม้ดอกไม้ประดับ	พืชผัก/ไม้ดอกไม้ประดับ										พืชผัก/ไม้ดอกไม้ประดับ		
พื้นที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (Erosion)													
มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง												
อ้อย	อ้อย												

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บดินดี ตันศิริ และคำรณ ไทรพิง, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย พริก ถั่วลิสง มะเขือเทศ

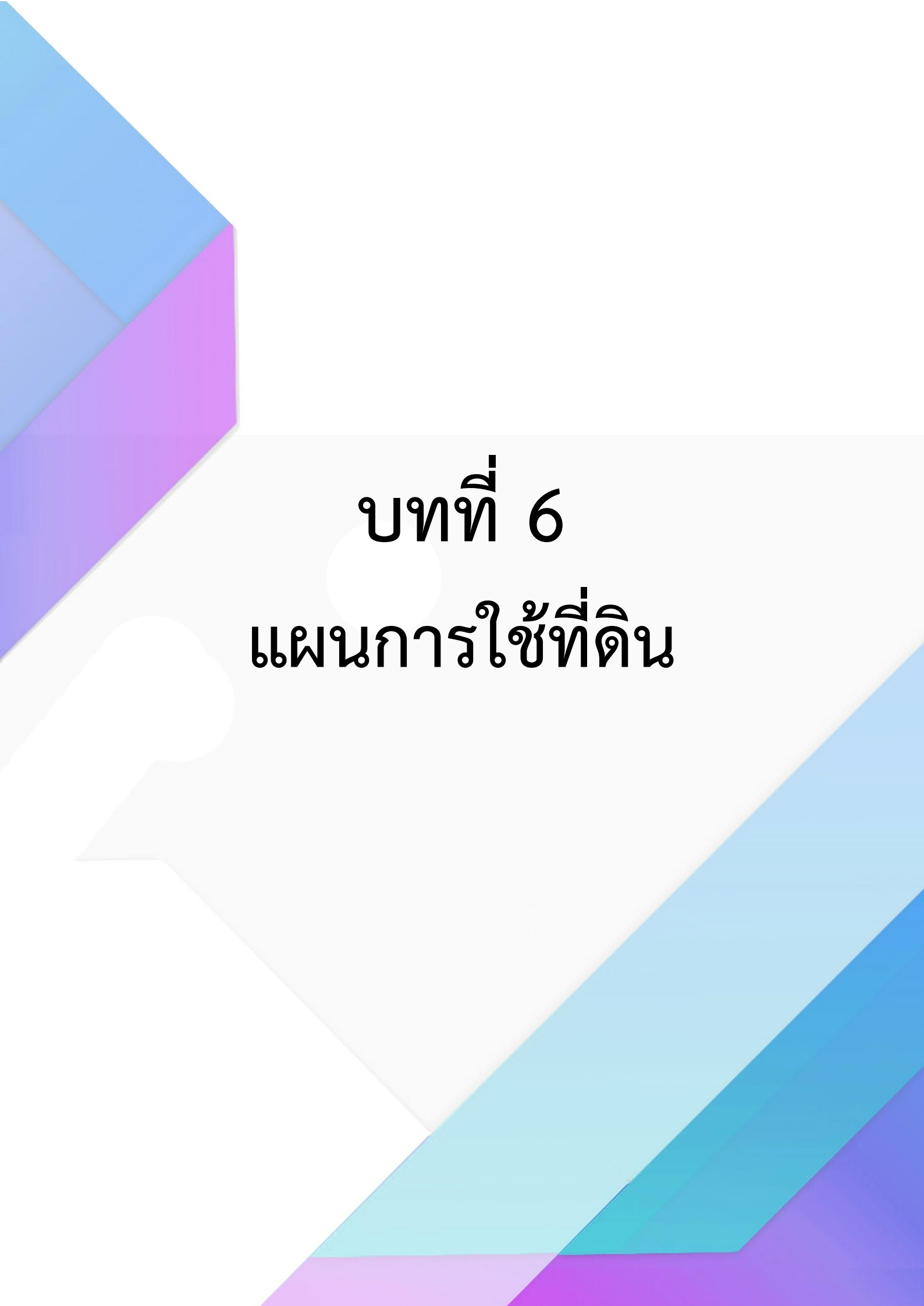

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ยางพารา	อ้อย	พริก	มะเขือเทศ
Ckr-slB	S2ewons	S2on	S2ons	S2ons	S2ens
Kg-tks-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens
Lah-fl-slA	S2ons	S3o	S2ons	S3o	S3o
Lah-slA	S2ons	S3o	S2ons	S3o	S3o
Ndg-slB	S2ewos	S3o	S2os	S3o	S3o
Ptc-mw-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ens
Ptc-slB	S3o	S2n	S2ns	S2ns	S2ens
Pu-md-slC	S3ewo	S2rns	S2erns	S2erns	S2ens
Pu-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens
Re-col-slA	S2ns	S3o	S2xons	S3o	S3o
Re-col-slA/csub	S2ns	S3o	S2ons	S3o	S3o
Sk-gslB	S3o	S3r	S3r	S3r	S2erns
SC	N	N	N	N	N

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 รูปที่ 6-1 และรูปที่ 6-2)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 4,605 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.31 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 2,616 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,989 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 44,195 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 89.34 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีความสามารถในการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น พริก ข้าวโพด ถั่วลิสง หวาย

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดินข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น พริก ข้าวโพด ถั่วลิสง หวาย

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 276 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 44 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะขาม ลำไย ลิ้นจี่

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 642 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า ตะกู

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 1,361 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ตะกู

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 41,607 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 84.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา ปาล์ม ยูคาลิปตัส สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า ตะกู

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 125 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขต รong ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ แต่ตำบลขมิ้นมีเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ โดยมี รายละเอียดดังนี้

- เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 106 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรong ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 106 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรong ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 146 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

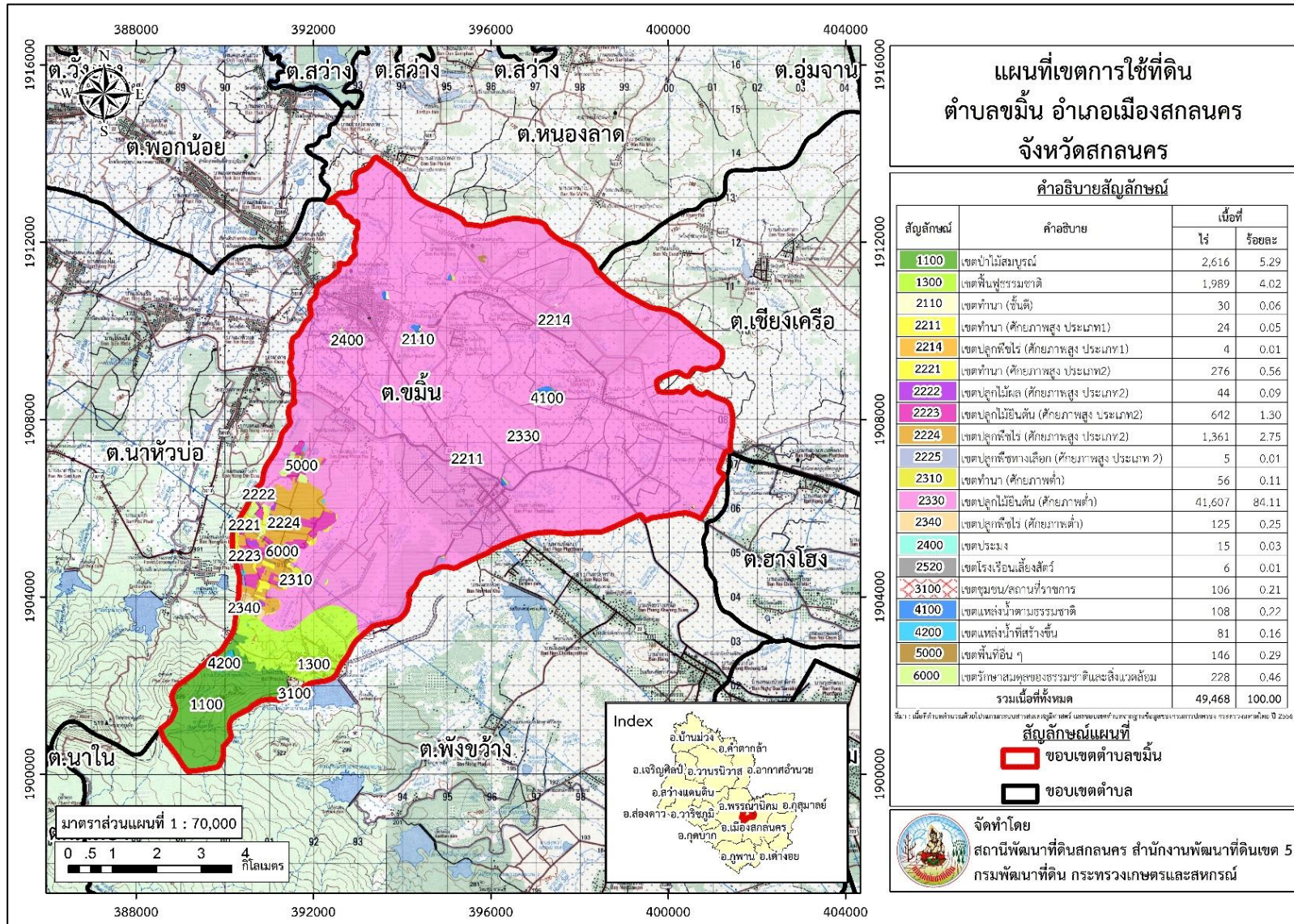
6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 228 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตาม กฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

เขตการใช้ที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1100	เขตป่าไม้สมบูรณ์	2,616	5.29
1300	เขตพื้นฟูธรรมชาติ	1,989	4.02
2110	เขตทำนา (ชั้นดี)	30	0.06
2211	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท1)	24	0.05
2214	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1)	4	0.01
2221	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	276	0.56
2222	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	44	0.09
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	642	1.30
2224	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	1,361	2.75
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	5	0.01
2310	เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	56	0.11
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	41,607	84.11
2340	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	125	0.25
2400	เขตประมง	15	0.03
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	6	0.01
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	106	0.21
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	108	0.22
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	81	0.16
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	146	0.29
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	228	0.46
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		49,468	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลขาม อำเภอสกลนคร จังหวัดสกลนคร

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนครแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลขมิ้นไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลขมิ้น เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสกลนครเสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน

ปีงบประมาณ 2566-2570

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

3) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและฝนตกทิ้งช่วงทำให้ขาดแหล่งน้ำในการเกษตร

มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้นและเขตปลูกพืชทางเลือก

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ และเขตประมง

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลขมิ้น เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ และการชะล้างพังทลาย

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลขมิ้น กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลขมิ้นในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ

(1) ดินตื้น ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

ดินตื้น ดินเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 4,905 ไร่ หรือร้อยละ 9.92 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินสกล (SK) และปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 301 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินค้ำบงที่เป็นทรายหนา (Kg-tks) ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

(2) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน เนื่องจากเนื้อดินเป็นดินทราย

ในพื้นที่ตำบลขมิ้น ส่วนใหญ่คุณภาพของดินต่ำ ขาดธาตุอาหารจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร และจากการวิเคราะห์ความชะล้างพังทลายของขมิ้น ซึ่งมีเนื้อที่รวม 48,468 ไร่ นั้น พบว่า ระดับการชะล้างพังทลายมากที่สุดอยู่ระหว่าง 0-2 ตัน/ไร่/ปี มีจำนวน 40,526 ไร่ หรือร้อยละ 81.92 รองลงมา ระดับชะล้างพังทลายอยู่ระหว่าง 2-5 ตัน/ไร่/ปี มีจำนวน 2,087 ไร่ หรือร้อยละ 4.22 และระดับชะล้างพังทลายอยู่ระหว่าง 5-15 ตัน/ไร่/ปี มีจำนวน 583 ไร่ หรือร้อยละ 1.18 จากข้อมูลการชะล้างพังทลายดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรง หน้าดินที่ถูกชะล้างลงสู่เบื้องล่างจึงไป

ทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนต้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็น การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลขมิ้น ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร จึงมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

(3) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและฝนตกทิ้งช่วงทำให้ขาดแหล่งน้ำในการเกษตร

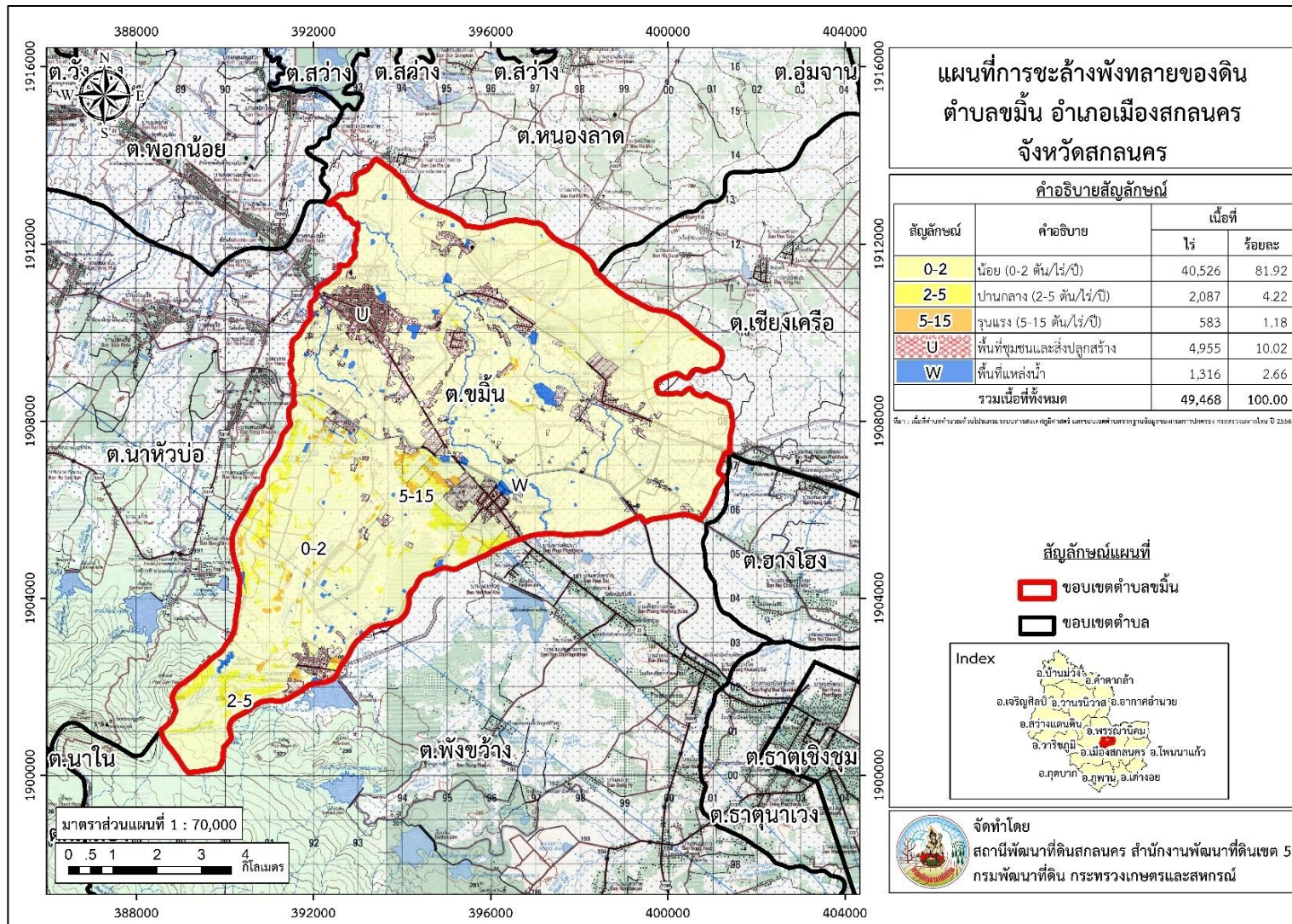
ในกรณีของการขาดแคลนนํานั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนต้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรดังกล่าวข้างต้นแล้วยังเกิดจากการที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาร่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ คือ

(1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น (2) สร้างอ่าง ฝายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างประปาภูเขาโดยส่งน้ำด้วยท่อ P.E. (4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ และ (6) ป้องกันน้ำท่วม

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 6 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน กับปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และ 2-5 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ โดยการจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลขม้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่รวม 386 ไร่ ประกอบด้วย - เขตทำนา (ชั้นดี) เนื้อที่ 30 ไร่ - เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท1) เนื้อที่ 24 ไร่ - เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 276 ไร่ - เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 56 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน - การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	500,000
2. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่รวม 1,489ไร่ ประกอบด้วย - เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท1) เนื้อที่ 4 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 1,361 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 125 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 2,529,600 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1,000,000 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 150,000 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 100,000 1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 170,000 1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ 170,000 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 120,000 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 346,000 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 400,000 2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ) 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 400,000 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว 450,000	

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่รวม 44 ไร่ ประกอบด้วย - เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 44 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	150,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	40,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	125,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	250,000
	1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	200,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	173,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	200,000	
3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	250,000	

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
4. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่รวม 42,249 ไร่ ประกอบด้วย - เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 642 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 41,607ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	54,350,000
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	800,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	7,000,000
	1.3 การพัฒนา กลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	5,000,000
	1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	3,400,000
	1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	35,000,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,150,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	865,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	865,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	2,200,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,000,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	1,200,000
	5. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่รวม 5 ไร่ ประกอบด้วย - เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 5 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน
1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์		5,000
1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด		5,000
1.3 การพัฒนา กลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร		10,000

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
6. เขตประมง เนื้อที่รวม 15 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	30,000
	- สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	30,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	865,000
	- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	865,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	500,000
	- การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000
7. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 6 ไร่ ได้แก่ - เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 6 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	10,000
	- สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	10,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	59,915,600
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,649,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	4,000,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	<u>66,564,600</u>

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม ประกอบด้วย</p> <p>(1.) เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 386 ไร่</p> <p>(2.) เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,489 ไร่</p> <p>(3.) เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 44 ไร่</p> <p>(4.) เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 42,249 ไร่</p> <p>(5.) เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 5 ไร่</p>	<p>การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต</p> <p>1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)</p> <p>2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)</p> <p>6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)</p> <p>7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>10) โครงการพัฒนารัฐกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>11) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)</p> <p>12) โครงการมันสำปะหลังพันธุ์ดี (อบต.ขมิ้น)</p> <p>13) โครงการเลี้ยงสุกรเพื่อเป็นอาชีพเสริม (อบต.ขมิ้น)</p> <p>14) โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (อบต.ขมิ้น)</p> <p>15) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.ขมิ้น)</p> <p>16) โครงการผลิตปุ๋ยหมักจากเปลือกข้าวโพด (อบต.ขมิ้น)</p> <p>17) โครงการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (อบต.ขมิ้น)</p>

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<p>การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none">1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)16) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่17) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม18) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัด)19) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี20) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.ขมิ้น)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
(6) เขตปศุสัตว์ ได้แก่ - เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 6 ไร่ - เขตประมง เนื้อที่ 15 ไร่	1) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง) 2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง) 3) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 6) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) 7) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) 8) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (อบต.ขมิ้น) 9) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.ขมิ้น) 10) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.ขมิ้น) 11) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.ขมิ้น)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 189 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลขามเฒ่า อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วย งานรับ ผิด ชอบ
			66	67	68	69	70		66	67	68	69	70		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตทำนา พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีฯ	ราย	100	100	100	100	100	500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500	พด.
เขตทำนา,พืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	297,500	297,500	297,500	297,500	297,500	1,487,500	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปลูกพืช ปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น	1.4 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลด การใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	-	-	5	5	5	10	-	-	25,000	25,000	25,000	75,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น, ปศุสัตว์	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ย อินทรีย์	แห่ง	1	1	1	-	-	3	235,000	235,000	235,000	-	-	705,000	พด.

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลขามเฒ่า อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วย งานรับ ผิด ชอบ
			66	67	68	69	70		66	67	68	69	70		
เขตทำนา, พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น	1.6 การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750	พด.
เขตทำนา	1.7 การส่งเสริมการไถกลบ และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ฯ	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	119,000	119,000	119,000	119,000	119,000	595,000	พด.
เขตทำนา, พืชไร่,ไม่ผล, ไม่ยืนต้น	1.8 การพัฒนาคุณภาพดิน ในระบบส่งเสริมแบบแปลง ใหญ่	กลุ่ม	-	1	1	1	1	4	-	25,000	25,000	25,000	25,000	100,000	พด.
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตทำนา,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น, ปศุสัตว์	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	14	15	15	15	69	178,000	249,200	267,000	267,000	267,000	1,228,200	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน														
เขตทำนา,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำ	ไร่	-	200	200	200	200	800	-	800,000	800,000	800,000	800,000	3,200,000	พด.
เขตทำนา,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	3.3 การบริหารจัดการฯ (Zoning by Agri-Map)	ไร่	-	150	150	150	-	450	-	375,000	375,000	375,000	-	1,125,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้ในปีเป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **พจนานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.

NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academics of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington. D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

บทที่ 2

กรมการปกครอง. 2566. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน**. กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565)**. กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2565. **ข้อมูลการใช้ที่ดิน จังหวัดสกลนคร ปี 2565**.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565)**. แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลขมิ้น. 2561. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565)**. อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

บทที่ 3

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2566. ข้อมูลทรัพยากรดิน. ไฟล์ข้อมูล.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ข้อมูลบ่อน้ำบาดาลตำบลขมิ้น. สืบค้นจาก

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/>, 11 สิงหาคม 2566.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2541. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 115. ตอนที่ 67 ก,

กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp>, 11

สิงหาคม 2565.

บทที่ 4

Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework**. National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**.

ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ**.

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักเกษตรงานเกษตรอำเภอเมืองสกลนคร. 2563. **แผนพัฒนาการเกษตร ตำบลขมิ้น อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ ตำบลขมิ้น. 2565. **แผนพัฒนาตำบลประจำปี 2565**

ตำบลขมิ้น. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสกลนคร. ไฟล์ข้อมูล

บทที่ 6

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. 2565. **แผนพัฒนากลุ่มภาค**

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 (สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร) พ.ศ. 2566-2570.

ไฟล์ข้อมูล.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานจังหวัดสกลนคร. 2565. **ยุทธศาสตร์จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2565**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **นโยบายและแผนการบริหารทรัพยากร**

ที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570. ไฟล์ข้อมูล.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. (ร่าง) กรอบแผนพัฒนาภาค
พ.ศ. 2566-2570. ไฟล์ข้อมูล.

_____. 2565. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25
กรกฎาคม 2562. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานจังหวัดสกลนคร กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. 2566.

แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. 2566. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
(พ.ศ.2566-2570). ไฟล์ข้อมูล.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายบุญช่วย ช่วยระดม

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

ผู้ดำเนินการ

สถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร

นายสมาน ก้อนศรีษะ

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร

นางสาวปัญญาพร ตั้งศิริ

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

นางสาวชนิษฐา ภูทอง

เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

นายชุมพร ศาสตราวาทะ

ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน

นางสาวชนันท์ภรณ์ สวัสดิรัตน์

นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

นางนिरชา แจ็กขึ้น

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

นางสาวกชมล พลเยี่ยม

นักสำรวจดิน

นางสาวณัฐนิชา โพธิจินดา

เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

